

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO VANJSKE
TRGOVINE I EKONOMSKIH
ODNOSA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ
ТРГОВИНЕ И ЕКОНОМСКИХ
ОДНОСА

BOSNIA AND HERZEGOVINA
MINISTRY OF FOREIGN TRADE
AND ECONOMIC RELATIONS

**IZVJEŠTAJ O MEĐUNARODNOJ POMOĆI ZA SEKTOR POLJOPRIVREDE,
PREHRANE I RURALNOG RAZVOJA 2018. U BOSNI I HERCEGOVINI**

Sarajevo, maj 2019. godine

Sadržaj

1. Uvod	2
2. Institucionalni okvir sektora poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini	2
3. Opći i specifični ciljevi za poljoprivredu, prehranu i ruralni razvoj u Bosni i Hercegovini	4
3.1. Opći ciljevi.....	4
3.2. Specifični ciljevi	5
3.3. Prioritetna područja i mjere.....	5
4. Planiranje i koordinacija međunarodne pomoći u Bosni i Hercegovini.....	5
4.1. Planiranje i koordinacija međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja..	6
4.1.1. Prethodne informacije	6
4.1.2. Djelovanje Radne grupe u 2018. godini	6
5. Aktivni donatori u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini u 2018. godini.	7
5.1. Evropska unija.....	7
5.1.1. IPA II programiranje u 2018. godini	8
5.1.2. IPA 2016 - Akcija za sektor: Konkurentnost i inovacije – Lokalne strategije razvoja.....	9
5.1.3. IPA 2012	9
5.1.4. Pomoć iz Instrumenta tehničke pomoći Evropske komisije - TAIEX.....	9
5.1.5. Pomoć iz inicijative Evropske komisije „Bolje obuke za sigurniju hranu“ - BTSF	10
5.2. Japan/JICA.....	10
5.3. Kraljevina Švedska.....	10
5.4. Republika Češka/CzDA	11
5.5. Savezna Republika Njemačka/GIZ	11
5.6. Sjedinjene Američke Države/USAID	11
5.7. Svjetska banka.....	12
5.8. Međunarodna organizacija za hranu i poljoprivredu pri Ujedinjenim nacijama - FAO	12
5.8.1. FAO Opća komisija za ribarstvo Mediterana – GFCM.....	13
5.9. Međunarodni fond za razvoj poljoprivrede – IFAD.....	13
5.10. Razvojni program Ujedinjenih nacija - UNDP	15
5.11. Stalna radna grupa za regionalni ruralni razvoj zemalja jugoistočne Evrope (SWG RRD).....	15
6. Preporuke i zapažanja.....	16
6.1. Preporuke Evropske komisije.....	16
6.2. Preporuke sa sastanka informiranja donatora 2018. godine	17
6.3. Zapažanja	17
7. Prilozi.....	19

1. Uvod

Redovan godišnji Izvještaj o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja 2018. u Bosni i Hercegovini (Izvještaj) sačinjava se u skladu sa članom 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a na osnovu prikupljenih podataka, praćenja aktivnosti i razmjene informacija sa donatorima i korisnicima sredstava međunarodne pomoći.

Izvještaj sadrži podatke koji omogućavaju zainteresiranim stranama bolji uvid u aktivnosti institucija u Bosni i Hercegovini i aktivnosti međunarodnih donatora i ima namjeru da pomogne u identifikaciji potreba poljoprivrednog sektora u ostvarivanju planiranih sektorskih ciljeva. Također, on ima za cilj da pomogne potencijalnim donatorima u kreiranju njihovih planova i definiranju prioriteta za podrške i ulaganja u sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u skladu sa strateškim prioritetima u Bosni i Hercegovini.

Ovaj Izvještaj je sačinjen na osnovu prikupljenih informacija i u saradnji sa učesnicima u procesu planiranja i koordinacije međunarodne pomoći, te onih koji su dostavili materijale za njegovu izradu.

Struktura Izvještaja je koncipirana tako da obuhvata sljedeća poglavlja: institucionalni okvir sektora, opće i specifične ciljeve razvoja sektora, planiranje i koordinaciju donatorske pomoći u sektoru, pregled strateških dokumenata aktivnih bilateralnih i multilateralnih donatora i njihove aktivnosti, pregled tekućih programa i projekata, zapazanja i preporuke.

2. Institucionalni okvir sektora poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini

U cilju predstavljanja mehanizma i nadležnosti za planiranje i koordinaciju međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini, ovaj Izvještaj opisuje djelokrug rada i organizacionu strukturu ključnih institucija sektora. Na osnovu ustavnog uređenja Bosne i Hercegovine, svi upravni nivoi vlasti, počevši od općinskog pa do državnog nivoa imaju određene obaveze i odgovornosti za razvoj poljoprivrede i ruralnih oblasti.

Najveći dio dodijeljenih poslova koji se odnose na poljoprivredni sektor na državnom nivou su u nadležnosti Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine (Ministarstvo).

Pored aktivnosti koje su vezane za vanjskotrgovinsku politiku i strana ulaganja, međunarodne trgovinske odnose, carinsko-tarifnu politiku Bosne i Hercegovine, ekonomski razvoj, poduzetništvo i zaštitu potrošača, Ministarstvo je odgovorno za obavljanje poslova i zadataka koji se odnose na definiranje politika, osnovnih principa, koordinaciju djelatnosti i usklađivanje planova entitetskih tijela i institucija na međunarodnom planu u području poljoprivrede¹.

Organizaciona jedinica u okviru Ministarstva koja sprovodi aktivnosti u oblasti poljoprivrede je Sektor za poljoprivredu, prehranu, šumarstvo i ruralni razvoj (Sektor poljoprivrede) koji je zadužen za uspostavu okvira za razvoj sektorskih strategija, politika, programa i mjera, te koordinaciju istih u cilju harmoniziranog pristupa razvoja poljoprivrede u cijeloj zemlji.

Pored toga, Sektor poljoprivrede ima značajnu ulogu u planiranju i koordinaciji međunarodne pomoći u oblasti poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja.

Nadležnosti u pogledu zdravlja životinja, zdravlja bilja, sigurnosti i kontrole kvalitete hrane na nivou Bosne i Hercegovine imaju Kancelarija za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja i Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine.

Odgovornost u pogledu koordinacije i harmonizacije sistema plaćanja u Bosni i Hercegovini, u svrhu podrške mjerama agrarne politike i postepenog prilagođavanja sistema plaćanja u Bosni i Hercegovini sa sistemom plaćanja Evropske unije ima Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi,

¹ Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09 i 103/09)

ishrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja).

Kancelarija za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja i Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja su upravne organizacije u okviru Ministarstva i za svoj rad direktno odgovaraju ministru, dok je Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine samostalna upravna organizacija, koja za svoj rad odgovara Vijeću ministara Bosne i Hercegovine (VM BiH), a sa Ministarstvom saraduje u poslovima vezanim za aspekt sigurnosti hrane.

Na nivou Bosne i Hercegovine postoje i druge agencije, instituti i direkcije čija je djelatnost direktno ili indirektno vezana za domen poljoprivrede, a to su: Agencija za nadzor nad tržištem (odgovorna za obavještanje o riziku i opasnim proizvodima), Agencija za statistiku (prikupljanje statističkih podataka), Institut za intelektualno vlasništvo (nadležan za vođenje upravnog postupka vezanog za prava industrijskog vlasništva, kao što su patenti, geografske oznake i sl.), Institut za akreditaciju (nadležan za pripremanje procesa akreditacije laboratorija, tijela za certificiranje i inspekcijских tijela) i Institut za standardizaciju (zastupa Bosnu i Hercegovinu u evropskim i međunarodnim organizacijama za ocjenjivanje usklađenosti do formiranja asocijacije ispitnih laboratorija i asocijacije kalibracionih laboratorija).

Na nivou entiteta nadležnost za oblast poljoprivrede je dodijeljena Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (FMPVŠ), Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske (MPŠV RS), a u Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Odjelu za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu.

U Federaciji Bosne i Hercegovine nadležnosti u oblasti poljoprivrede su dodatno podijeljene, tako da u svih 10 kantona imaju uspostavljene institucije/odjele koji su nadležni za pitanja poljoprivrede, veterinarstva, šumarstva i vodoprivrede.

Nadležnost entitetskih ministarstava u oblasti poljoprivrede se odnosi na kreiranje i realizaciju politika, usvajanje i provedbu zakona koji su donijeli nadležni organi entitetskih vlasti, kao i nadzor nad primjenom propisa. Entitetska ministarstva poljoprivrede su nadležna i odgovorna za upravljanje prirodnim resursima za razvoj poljoprivrede, prehrambene industrije i pratećih djelatnosti u svim oblastima poljoprivredne proizvodnje, uzgoja stoke, veterinarstva, zaštite bilja, ruralnog razvoja, ribarstva i lova, zaštite i korištenja poljoprivrednog zemljišta, poslove u oblasti vodoprivrede, veterinarske i fitosanitarne zaštite, zaštite javnog zdravlja, upravljanje, zaštitu i korištenje šumskih resursa, rad inspekcijske, savjetodavne i selekcijske službe, politike podsticaja, i dr.

Nadležnost Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine vezana je za razvoj i poboljšanje poljoprivredne proizvodnje i uzgoja stoke, zaštitu i korištenje poljoprivrednog zemljišta, veterinarsku i sanitarnu kontrolu zdravlja životinja i javnog zdravlja, primjenu kreditne politike, zaštite i racionalnog korištenja poljoprivrednog zemljišta, pružanje savjetodavnih usluga u poljoprivredi i stočarstvu, obnavljanje šuma, zaštitu od nedozvoljene sječe, održavanje struktura za upravljanje vodama.

Kantoni Federacije Bosne i Hercegovine su federalne jedinice, imaju svoj ustav, skupštinu i vladu koja provodi niz nadležnosti (unutrašnji poslovi, obrazovanje, korištenje prirodnih resursa, prostorna i stambena politika i kultura), kao i nadležnosti koje dijele sa Federacijom (zdravstvo, socijalna zaštita i sudstvo).

U skladu sa članom III Ustava Bosne i Hercegovine, svaki entitet ima obavezu da pruži svu potrebnu pomoć Vijeću ministara Bosne i Hercegovine kako bi se omogućilo izvršavanje međunarodnih obaveza, te u skladu sa članom 8. Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine² da podrži razvoj svih neophodnih institucija i drugih tijela kako bi se osiguralo ispunjavanje međunarodnih obaveza i trgovinskih standarda u onome što se odnosi na sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja i njihovog usklađivanja i integracije u EU.

² Zakon o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 50/08)

3. Opći i specifični ciljevi za poljoprivredu, prehranu i ruralni razvoj u Bosni i Hercegovini

U cilju povećanja zainteresiranosti međunarodnih donatora za ulaganje u sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja, u sklopu ovog Izvještaja, neophodno je istaći strateško opredjeljenje Bosne i Hercegovine (BiH) i prioritete sektora definirane legislativom i strateškim dokumentima.

Kopenhagenski sporazum, koji propisuje kriterije za članstvo u Evropskoj uniji koje zemlje pristupnice, a i BiH, moraju ispuniti, uključuje ekonomske kriterije koji kažu da proizvođači moraju biti u stanju nositi se sa pritiscima konkurencije i tržišnih snaga unutar Unije. Ovi zahtjevi su definirani u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), u kome se navodi da je u BiH, na planu poljoprivrede, potrebno izvršiti modernizaciju i restrukturiranje sektora poljoprivrede i prehrambene industrije u BiH, posebno u smislu ispunjavanja EU veterinarskih i fitosanitarnih zahtjeva i približavanja zakona BiH pravilima i standardima Evropske unije.

BiH se obavezala da će realizirati Reformsku agendu BiH koju su usvojile Vlade na entitetskom nivou i Vijeće ministara BiH, a koja navodi prioritete mjere čiji je cilj podstaći ekonomiju, otvoriti radna mjesta i omogućiti približavanje EU. Institucije EU su blisko saradivale sa BiH u identifikaciji prioriteta mjera tako da su ciljevi tijesno povezani s ciljevima novog pristupa EU o ekonomskom upravljanju na zapadnom Balkanu i u skladu su s programom ekonomskih reformi, kao osnovnim elementom koji treba da podstakne sveobuhvatne strukturalne reforme da bi se održala makroekonomska stabilnost i postpješio rast i konkurentnost.

Program ekonomskih reformi Bosne i Hercegovine za period 2019-2021. je usklađen sa navedenim dokumentima i dalje ukazuje na ključne sektorske potrebe i ograničenja, kao što su usklađivanje sistema veterinarskih i fitosanitarnih kontrola sa evropskim standardima; osnaživanje administrativnih kapaciteta posebno u pogledu inspekcijских službi i laboratorija; preuzimanje EU regulative i uspostava struktura kojim će se obezbijediti dostizanje potrebnog nivoa standarda kvalitete i sigurnosti hrane za nesmetanu trgovinu poljoprivrednim robama i izvoz svih roba animalnog i biljnog porijekla na tržište Evropske unije. U narednom periodu potrebno je uspostaviti strukturu za korištenje predpristupne pomoći poljoprivrednom sektoru kroz Instrument za predpristupnu pomoć ruralnom razvoju kako bi se mogla povlačiti sredstva EU fondova koja su na raspolaganju za poljoprivredu i razvoj ruralnih područja.

Strategija Evropske komisije za zapadni Balkan, objavljena u februaru 2018. godine, ukazuje na značajan ekonomski potencijal regiona zapadnog Balkana sa višim stopama rasta od EU i njenog sve zanimljivijeg tržišta za robe i usluge EU koje postepeno postaju dio evropskih vrijednosnih lanaca. Nivo ekonomske integracije sa Unijom je već veoma visok, prije svega zbog potpisanog Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Međutim, potrebni su dalji naponi kako bi se povećala konkurentnost BH ekonomije, riješila nezaposlenost, posebno među mladima i stvorile poslovne mogućnosti ne samo za lokalne aktere. Međutim, uprkos napretku u reformama, i dalje postoje mnoga strukturalna pitanja, uključujući mnogo toga što treba učiniti kako bi se zakonodavstvo uskladilo sa EU *acquis*-em, uspostavile ili izgradile institucije i osigurali kapaciteti za implementaciju *acquis*-a i primjenu EU pravila i standarda u svim oblastima javne politike.

Kada je u pitanju uloga i odgovornost uključenih institucija u oblasti poljoprivrede na svim nivoima, ista je definirana Zakonom o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine. Ovaj Zakon je okvirni i uređuje ciljeve, principe i mehanizme za razvoj politika i strategija, strukturu i nadležnosti na svim nivoima vlasti, njihove uloge i veze, mehanizme monitoringa i evaluacije, te upravni i inspekcijски nadzor. Također, provedba ovog propisa treba olakšati napredak u pravcu evropskih integracija, u smislu koordinacije pripremnih aktivnosti za stvaranje uvjeta i mogućnosti za korištenje prepristupne pomoći.

3.1. Opći ciljevi

Prema članu 4. Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine, okvirni sektorski ciljevi u BiH su:

- a) aktiviranje neiskorištenih prirodnih i ljudskih resursa, razvoj održivog, konkurentnog i dinamičnog sektora poljoprivrede, šumarstva i ishrane;
- b) povećanje stepena zadovoljavanja potreba stanovništva vlastitom hranom i zamjena uvoza hrane domaćom proizvodnjom za koju postoje prirodni i drugi uvjeti, te smanjenje vanjsko-trgovinskog deficita poljoprivredno-prehrambenih proizvoda;
- c) osiguranje usklađivanja i integracije sektora u EU i globalno tržište;

- d) podsticanje raznolikosti ekonomskih djelatnosti, poboljšanje zaposlenosti, te općih uvjeta za ostvarenje prihoda i poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima;
- e) osiguranje pristupa i raspoloživosti visokokvalitetne, pristupačne i sigurne hrane;
- f) osiguranje racionalne upotrebe i zaštite prirodnih resursa i biodiverziteta;
- g) omogućavanje primjerenog životnog standarda i doprinos stabilnosti poljoprivrednog dohotka i prehrabene sigurnosti stanovništva koje se u što većoj mjeri podmiruje domaćim konkurentnim poljoprivrednim proizvodima.

3.2. Specifični ciljevi

Specifični ciljevi za sektor su: stvaranje efikasnog, održivog i inovativnog poljoprivredno-prehrambenog sektora koji je konkurentan na tržištu EU, nudi zapošljavanje, socijalno uključivanje i bolji životni standard za poljoprivrednike i ruralno stanovništvo kao i nadogradnja institucionalnog sistema i usklađivanje s pravnom stečevinom EU-a u sektoru i pod-sektorima koji su direktno povezani s izvoznim zahtjevima EU-a (sigurnost hrane, veterinarski i fitosanitarni standardi).

3.3. Prioritetna područja i mjere

Kako bi se realizirali prethodno navedeni opći i specifični ciljevi, izvedeni iz ranije usvojenih strateških dokumenata, aktivnosti institucija i donatora je potrebno fokusirati na šest strateških ciljeva iz Strateškog plana ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine (2018-2021), okvirni dokument (SPRR), osiguravajući pri tome njihovu međusobnu komplementarnost i konzistentnost, i to:

- I. Osiguranje stabilnosti dohotka i izjednačavanje uvjeta poslovanja sa okruženjem;
- II. Jačanje konkurentnosti poljoprivrede, šumarstva i ruralnih područja kroz povećanje nivoa investicija i unapređenje prijenosa znanja i promoviranje inovacija;
- III. Unapređenje tržišnosti poljoprivredno-prehrambenih proizvoda kroz povećanje dodane vrijednosti, poboljšanje standarda kvalitete i sigurnosti, i jačanje veza unutar lanaca vrijednosti;
- IV. Održivo upravljanje prirodnim resursima i prilagođavanje klimatskim promjenama;
- V. Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima kroz ostvarivanje novih izvora prihoda i unapređenje fizičke infrastrukture, društvene uključenosti i dostupnosti javnih usluga;
- VI. Unapređenje institucionalnih sistema i kapaciteta i harmonizacija pravnog okvira, iz oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, na svim nivoima vlasti u skladu s ustavnim nadležnostima, u pravcu postepenog približavanja zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU.

4. Planiranje i koordinacija međunarodne pomoći u Bosni i Hercegovini

Institucionalna odgovornost koordinacije donatora na nivou BiH je podijeljena između Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine (MFiT) za sve donatore i međunarodne finansijske institucije i Direkcije za evropske integracije (DEI) za donatore iz EU. Konsultacije sa donatorima se odvijaju i na ostalim nivoima vlasti.

Koordinaciju međunarodne pomoći u BiH vrši MFiT, odnosno Sektor za koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći. Planirano je da MFiT, posredstvom Sektora za finansiranje programa i projekata pomoći EU, odnosno Centralne jedinice za finansiranje i ugovaranje programa i projekata pomoći EU, obavlja poslove vezane za finansiranje, ugovaranje nabavke, plaćanje, nadzor i kontrolu provedbe svih programa i projekata pomoći EU u BiH, pa i onih iz oblasti poljoprivrede. Također, MFiT administrira bazu podataka o programima i projektima međunarodne pomoći i Programa javnih investicija koje su dostupne na internet stranici MFiT.

MFiT redovno organizira sastanke Foruma za koordinaciju donatora i objavljuje godišnje izvještaje o donatorstvu (Donor mapping report - Pregled aktivnosti donatora), koji prikazuju donatore koji su aktivni u Bosni i Hercegovini, te utvrđuju njihov doprinos po sektorima.

DEI, odnosno Ured državnog IPA kooridnatora (DIPAK), kao stalno tijelo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, glavni je operativni partner Evropskoj komisiji u procesu stabilizacije i pridruživanja, koordinator je u BiH po pitanjima koja se odnose na politike i strategiju evropskih integracija, usklađivanje zakona i

koordinaciju pomoći u svim oblastima, pa i u oblasti poljoprivrede, kroz aktivnosti organizacione jedinice Sektora za koordinaciju pomoći EU.

Značajnu ulogu u planiranju i koordinaciji međunarodne pomoći, naročito u oblasti izgradnje institucionalnih kapaciteta, ima i Kancelarija koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine.

4.1. Planiranje i koordinacija međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja

4.1.1. Prethodne informacije

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH osigurava planiranje i koordinaciju međunarodne pomoći na nivou BiH što podrazumijeva, s jedne strane, koordinaciju interesa relevantnih aktera unutar zemlje i s druge strane, koordinaciju aktivnosti donatora u ovom sektoru. Dodatno, jedan od kriterija Sektorskog pristupa u okviru IPA II upravo zahtjeva postojanje sektorske strukture za koordinaciju donatora i izrade godišnjeg Izvještaja o donatorskoj pomoći za dati sektor.

S tim u vezi, 2008. godine je, u cilju realizacije mjere 1.8. Prvog prioritetnog područja Operativnog programa Bosne i Hercegovine za poljoprivredu, prehranu i ruralni razvoj u BiH (2008-2011), formirana Radna grupa za planiranje i koordinaciju međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja (Radna grupa).

Radna grupa se rukovodi preporukama iz godišnjeg Izvještaja o napretku Bosne i Hercegovine kojeg priprema Evropska komisija (EK), ključnim principima iz Pariske deklaracije o djelotvornoj pomoći³, koju je Bosna i Hercegovina potvrdila 2010. godine, strateškim dokumentima Bosne i Hercegovine i principima širokog sektorskog pristupa koji se primjenjuje kod programiranja u okviru EK Instrumenta za pretprijetnu pomoć (IPA II).

Formalizirana 2012. godine, kada su Odlukom ministra utvrđeni njen sastav, prava i obaveze članova. Radnu grupu čine predstavnici entitetskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Vlade Brčko Distrikta BiH, Ministarstva finansija i trezora BiH, Agencije za sigurnost hrane BiH, Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja, Kancelarije za veterinarstvo BiH, Kancelarije za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja, Direkcije za evropske integracije i Agencije za unapređenje stranih investicija BiH, te predstavnici zadružnih saveza Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine - u ulozi nevladinih organizacija.

Radna grupa ima zadatak da sistematski prati programiranje i realizaciju pomoći, prikuplja zapažanja o svim relevantnim partnerima, ažurira baze podataka o međunarodnoj pomoći i planira održavanje donatorskih sastanaka. Predstavnici institucija imaju značajnu ulogu u programiranju i implementaciji projekata i programa međunarodne pomoći. Kroz aktivno učestvovanje u radu upravnih odbora projekata imaju i upravljačku ulogu.

Članovi Radne grupe učestvuju u ažuriranju podataka o međunarodnoj pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja, a u svrhu pripreme godišnjeg Izvještaja o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u BiH. Prethodni Izvještaj o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u BiH za 2017. godinu je razmotren i usvojen na 152. sjednici Vijeća ministara Bosne i Hercegovine održanoj 29. avgusta 2018. godine.

Članovi Radne grupe, također, međusobno razmjenjuju informacije u oblasti poljoprivrede, ruralnog razvoja, sigurnosti hrane veterinarske i fitosanitarne oblasti u cilju što boljeg upravljanja projektima, te radi izbjegavanja njihovog preklapanja i dupliranja.

4.1.2. Djelovanje Radne grupe u 2018. godini

U maju 2018. godine Ministarstvo je bilo organizator jedanaestog po redu, godišnjeg sastanka informiranja donatora za sektor poljoprivrede, prehrane, i ruralnog razvoja u BiH. Sastanku su, uz predstavnike nadležnih

3 (1)Vlasništvo, (2) Uklapanje, (3) Usklađivanje, (4) Upravljanje usmjereno ka rezultatima i (5) Međusobna odgovornost

institucija iz BiH, prisustvovali najznačajniji donatori u ovom sektoru u BiH i to: Evropska unija, Švedska, Češka, Njemačka, Italija, Turska i specijalizirana organizacija pri Ujedinjenim nacijama: UNDP. Isto tako, Bosna i Hercegovina, za ostvarivanje svojih strateških ciljeva, koristi sredstava međunarodnih finansijskih institucija kao što su IFAD i Svjetska banka, čiji su predstavnici, također, članovi foruma donatora u sektoru poljoprivrede.

Na osnovu zaključaka sa ovog sastanka prioriteta djelovanja za donatore bi i ubuduće trebalo da budu usklađeni sa prioritetima Bosne i Hercegovine i međusobno usklađeni, a kroz takav angažman će se pomoći Bosni i Hercegovini u provedbi reformi i ispunjavanju uvjeta za članstvo u EU u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja. To se posebno odnosi na podršku implementaciji aktivnosti koje proizlaze iz prioriteta, odnosno strateških ciljeva iz Strateškog plana ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine (2018-2021) - okvirni dokument.

S tim u vezi, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je kao Koordinirajuća institucija (KI), uz vođstvo DIPAK Kancelarije, koordiniralo proces izrade dokumenata vezanih za korištenje sredstava pretristupne pomoći IPA II. Početkom 2018. godine za Sektor: Poljoprivreda i ruralni razvoj⁴, u saradnji sa relevantnim institucijama, pripremljeni su: Sektorski planski dokument 2018-2020. i Akcioni dokument za program u vrijednosti od 30 MEUR pod nazivom „EU Podrška u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, sigurnosti hrane, veterinarskih i fitosanitarnih standarda“.

Bez obzira na to što Bosna i Hercegovina u 2018. godini nije mogla koristiti sredstva iz IPA II, ipak joj je bila na raspolaganju Tehnička pomoć Evropske komisije i instrument za razmjenu informacija (Technical Assistance and Information Exchange – TAIEX) koja je dostupna u okviru Generalnog direktorata Evropske komisije za susjedsku politiku i pregovore o proširenju (DG NEAR).

Predstavnici institucija Bosne i Hercegovine nadležnih za poglavlja 11,12 i 13 *acquis*-a su, tokom 2018. godine, učestvovali u pet ekspertskih misija, petnaest radionica i tri studijske posjete zemljama Evropske unije (Prilog 1). Preporuke eksperata nastale nakon ovih događaja formulisane su u kontekstu prioriteta aktivnosti u procesu usklađivanja BH zakonodavstva sa zakonodavstvom EU u navedenim poglavljima.

5. Aktivni donatori u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini u 2018. godini

Najznačajniji donatori u ovom sektoru u BiH su Evropska unija, Češka, Holandija, Italija, Japan, Njemačka, Poljska, Sjedinjene Američke Države, Švedska, Švicarska i specijalizirane organizacije pri Ujedinjenim nacijama: UNDP i FAO. Mnoge države članice EU pružaju ciljanu – bilateralnu pomoć odabranim sektorima. Međunarodne finansijske institucije kao što su IFAD i Svjetska banka (sa članicama) - daju kredite za razvoj poljoprivrede Bosne i Hercegovine.

U nastavku se nalaze osnovni podaci o strateškim razvojnim dokumentima donatora i njihovim aktivnostima tokom 2018. godine.

5.1. Evropska unija

U drugoj polovini 2018. godine, Evropska komisija je usvojila Indikativni strateški dokument (ISP) za BiH za Instrument pred-pristupne pomoći II (IPA II). Pored ostalih, i Sektor: Poljoprivreda i ruralni razvoj, uvršten je pod ISP što je značilo da je otvorena mogućnost za korištenje ovih sredstava. Budući da je u februaru 2018. godine usvojen cjelodržavni strateški dokument - Strateški plan ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine za period (2018-2021) - okvirni dokument, stvoreni su uvjeti za programiranje u okviru ovog instrumenta pomoći u cilju jačanja konkurentnosti ovog Sektora.

ISP za Bosnu i Hercegovinu 2014-2020. navodi da će EU podržati provedbu SSP-a kroz razvoj efikasnog, održivog i inovativnog poljoprivredno-prehrambenog sektora, koji je konkurentan na tržištu EU i nudi zapošljavanje, socijalno uključivanje i kvalitetu života seoskog stanovništva. Stoga je u fokusu ove pomoći

⁴ U skladu sa IPA II klasifikacijom sektora

modernizacija poljoprivredno-prehrambenog sektora u BiH kao sredstva za jačanje ruralne ekonomije i osiguranje bolje kvalitete života ruralnog stanovništva.

Modernizacija poljoprivredno-prehrambenog sektora planira se postići kroz dva stuba, odnosno dva prioriteta područja: kroz mjere podrške konkurentnosti (u skladu sa naprijed navedenim strateškim ciljevima I, II, IV i V SPRR) i kroz usklađivanje s pravnom stečevinom i izgradnju kapaciteta ključnih sektorskih potsektorskih područja za implementaciju mjera sektorske politike.

Ovo je složen sektor koji se sastoji od različitih pod-sektora (poljoprivreda, ruralni razvoj, sigurnost hrane, veterinarstvo, fitosanitarna oblast i akvakultura) kao i mnogo uključenih i zainteresiranih strana. Oba entiteta (Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska), kao i Distrikt Brčko, imaju svoje strateške dokumente, koji jasno definiraju strateške ciljeve u poljoprivredi, a koji su bili osnova za izradu cjelovitog dokumenta - SPRR.

5.1.1. IPA II programiranje u 2018. godini

Tokom procesa programiranja u okviru IPA II za Sektor: Poljoprivreda i ruralni razvoj, pripremljen je Akcioni dokument - AD 2018 čiji je opći cilj: Modernizacija poljoprivredno-prehrambenog sektora i jačanje ruralne ekonomije u BiH. Postavljena su i dva specifični cilja:

1. Povećati konkurentnost poljoprivredne proizvodnje i radnih mjesta i usluga u ruralnim područjima i ojačati kapacitete institucija nadležnih za sektor poljoprivrede i ruralnog razvoja u cilju ispunjavanja obaveza koje proizlaze iz procesa integracije u EU, i
2. Podržati usklađivanje *acquis*-a i implementaciju mjera politike u oblastima sigurnosti hrane, veterinarskih i fitosanitarnih standarda.

Iznos koji je EK namijenila za ovu Akciju (AD, program) pod nazivom „EU Podrška u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, sigurnosti hrane, veterinarskih i fitosanitarnih standarda“ je 30 miliona EUR-a i ovaj iznos će biti distribuiran u periodu od 4 godine.

Nakon što je krajem 2017. godine postalo veoma izvjesno da će SPRR biti usvojen, započelo se sa aktivnostima u vezi programiranja pomoći u okviru IPA II. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je prepoznato kao Sektorska koordinacijska institucija (SKI) za izradu Sektorskog planskog dokumenta (SPD) i Akcionog dokumenta (AD) u skladu sa Okvirnim sporazumom između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije o aranžmanima za provedbu finansijske pomoći unije Bosni i Hercegovini u okviru instrumenta prepristupne pomoći (IPA II)⁵.

U novembru 2017. počela je priprema SPD-a 2018-2020 i uspostava Sektorske radne grupe⁶ (SRG) koja broji 25 članova i 17 zamjenskih članova, predstavnika institucija BiH - državnih, entitetskih i Brčko Distrikta, kao i predstavnika kantonalnih organa uprave, koji su aktivno učestvovali u izradi i razvoju SPD-a.

Cjelokupni proces je bio pod vođstvom Kancelarije državnog IPA koordinatora (DIPAK Kancelarija) te je, pored svih izazova u procesu programiranja, AD-a: „EU Podrška u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, sigurnosti hrane, veterinarskih i fitosanitarnih standarda“, u okviru godišnjeg IPA 2018 programa za cijelu

⁵ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 6/15 – Međunarodni ugovori

⁶ Sastav Sektorske radne grupe je kako slijedi

1. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine - SKI;
2. Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva;
3. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske;
4. Vlada Brčko Distrikta BiH - Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu;
5. Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine;
6. Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja;
7. Kancelarija za veterinarstvo Bosne i Hercegovine;
8. Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine;
9. Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva - Tuzlanski kanton;
10. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede - Zeničko-dobojski kanton;
11. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede - Hercegovačko-neretvanski kanton;
12. Ministarstvo privrede - Zapadnohercegovački kanton;
13. Ministarstvo privrede - Kanton Sarajevo;
14. Vlada Kantona 10

Bosnu i Hercegovinu, dostavljen Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na razmatranje i usvajanje i konačno Evropskoj komisiji na dalji postupak.

Konsultacije sa civilnim društvom organizirane su putem e-platforme kojom upravlja DIPAK Kancelarija.

5.1.2. IPA 2016 - Akcija za sektor: Konkurentnost i inovacije – Lokalne strategije razvoja

Početak aprila 2018. godine formalno je započela implementacija projekta pod nazivom: Konkurentnost i inovacije – Lokalne strategije razvoja ili EU za biznis (EU4Business) iz programa IPA 2016 koji podržava konkurentnost privatnog sektora putem podrške izvozno orijentiranim malim i srednjim poduzećima (MSP), a koja su jednim dijelom vezana za poljoprivredu i u čijem su fokusi inovacije.

Ukupna vrijednost projekta iznosi 16,1 miliona EUR-a, a od toga će 4,4 miliona EUR-a direktne pomoći biti usmjereno za sektore poljoprivrede, prehrane, te razvoj ruralnih područja. Blizu 3 miliona EUR-a bit će iskorišteno za podršku investicijama u vidu nepovratnih sredstava, i to kroz tri mjere podrške: (i) podrška investicijama u poljoprivredna gazdinstva, namijenjena poljoprivrednim gazdinstvima, zadrugama i malim i srednjim poduzećima aktivnim u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji; (ii) podrška investicijama u prerađivačke kapacitete i marketing prehrambenih proizvoda, namijenjena zadrugama i malim i srednjim poduzećima aktivnim u preradi i proizvodnji prehrambenih proizvoda; (iii) podrška investicijama za provedbu lokalnih razvojnih strategija sa fokusom na diverzifikaciju ruralne ekonomije, namijenjena lokalnim upravama i lokalnim akcionima grupama i njihovim partnerima.

Također, projekat će aktivno podržavati i unapređenje poslovnog okruženja, tako što će pružiti tehničku pomoć vlastima u BiH u izradi, upravljanju i praćenju podsticajnih mjera za privatni sektor, te obezbijediti nepovratna sredstva malim i srednjim poduzećima, s ciljem jačanja njihovog poslovanja, bolje međusektorske saradnje, te stimulacije poduzetničkih inicijativa, što će direktno uticati na provedbu prioriteta iz Strateškog plana ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine (2018-2021) – okvirni dokument.

Projekat implementiraju međunarodne agencije: Njemačka agencija za razvoj (*Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit - GIZ*), Razvojni program Ujedinjenih nacija (*United Nation Development Programme - UNDP*) i Međunarodna organizacija rada (*International Labour Organisation - ILO*).

Početak 2019. godine bit će objavljen prvi javni poziv za implementaciju ovih sredstava namijenjenih za poljoprivredu, prehranu i razvoj ruralnih područja.

5.1.3. IPA 2012

Tehnička pomoć u oblasti upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla i životinjskim otpadom u BiH, koja je koštala 1,67 miliona EUR-a, finalizirana je polovinom 2018. godine. U sklopu nje je tokom dvije godine sačinjen Nacrt strategije o upravljanju nusproizvodima životinjskog porijekla koja bi bila spremna za usvajanje od strane nadležnih tijela BiH s definiranim naknadnim aktivnostima za provedbu strategije (Akcioni plan). Također, izrađena je Studija izvodljivosti koja procjenjuje tehnološke opcije i predlaže najbolja rješenja za opciju(e) tretmana/odlaganja/uništavanja štetnog životinjskog otpada i za odgovarajući(e) objekt(e) na određenoj lokaciji(lokalijama). Studija izvodljivosti bi trebala uzeti u obzir sve dostupne tehnologije koje bi mogle biti realistične i primjenjive u BiH.

Evropska komisija je nastavila pružati tehničku pomoć u koordinaciji programa kontrole i iskorjenjivanja bolesti životinja u BiH - Faza III.

5.1.4. Pomoć iz Instrumenta tehničke pomoći Evropske komisije - TAIEX

Tehnička pomoć Evropske komisije i instrument za razmjenu informacija (*Technical Assistance and Information Exchange – TAIEX*) je tehnička pomoć koja je dostupna u okviru Generalnog direktorata za susjedstvo i pregovaranje proširenja u okviru Evropske komisije (DG NEAR). Cilj TAIEX-a je da zemljama novim članicama EU, zemljama u procesu pristupanja, zemljama kandidatima i zemljama zapadnog Balkana pruži kratkoročnu tehničku pomoć u skladu sa općim ciljevima politika Evropske komisije, u polju približavanja, transparentnosti i uvođenja EU legislativne.

Kao što je naprijed navedeno, iako Bosna i Hercegovina u 2018. godini nije mogla koristiti sredstva iz IPA II, predstavnici institucija Bosne i Hercegovine nadležnih za poglavlja 11,12 i 13 *acquis*-a su, tokom 2018. godine, koristili ove podrške kroz pet ekspertskih misija, učestvovali na petnaest radionica i uzeli učešće u tri studentske posjete zemljama Evropske unije.

Korisnici ovog instrumenta su predstavnici Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske i Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Odjela za poljoprivredu Vlade Brčko Distrikta BiH, Agencije za sigurnost hrane BiH, Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja, Kancelarije za veterinarstvo BiH i predstavnici drugih institucija i organizacija čiji je rad neposredno vezan za oblast poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja (veterinarski inspektori, laboratorijsko osoblje itd.). Svi događaji su organizirani od strane korisnika i u saradnji sa TAIEK kancelarijom iz Brisela (Prilog 1).

5.1.5. Pomoć iz inicijative Evropske komisije „Bolje obuke za sigurniju hranu“ - BTSF

Isto tako, Bosna i Hercegovina je, uz druge države, korisnik inicijative (projekta) EK: Bolje obuke za sigurniju hranu (*Better Training for Safer Food - BTSF*) koja ima za cilj organizaciju i razvoj strategije obuke u EU u cilju:

- 1) Obezbeđivanja i održavanja visokog nivoa zaštite potrošača i zdravlja životinja, dobrobiti životinja i zdravlja bilja;
- 2) Promoviranje harmoniziranog pristupa funkcioniranju sistema EU i nacionalnih kontrola;
- 3) Stvaranje ravnopravnog nivoa za sve prehrambene kompanije;
- 4) Unapređenje trgovine sigurnom hranom;
- 5) Osiguranje pravedne trgovine sa trećim zemljama, a posebno sa zemljama u razvoju.

BTSF događaji u kojima su učestvovali predstavnici Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja i Kancelarije za veterinarstvo BiH prikazani su u Prilogu 2.

5.2. Japan/JICA

Japan pruža Bosni i Hercegovini pomoć koja za cilj ima promociju etničkog pomirenja i ekonomske stabilizacije, što predstavlja osnovu za jačanje mira u Bosni i Hercegovini. Prioritetni sektori japanske razvojne pomoći su: (1) Promocija tržišne ekonomije (2) Okoliš i (3) Doprinos miru.

Projekt za izgradnju povjerenja kroz ruralni razvoj (2014-2022), kojeg finansira Vlada Japana, sastoji se od manjih projekata usmjerenih na razvoj poljoprivredne proizvodnje i preradu poljoprivrednih proizvoda. Implementira se na području Srebrenice, Bratunca i Rogatice uz podršku Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske u periodu 2014-2022, te ima za cilj da se poljoprivrednim proizvođačima i porodičnim gazdinstvima u ciljanim općinama pomogne, da uz pomoć vlastitih resursa i u okviru poljoprivrednih poslova kojim se bave ostvare što je moguće veće prihode.

5.3. Kraljevina Švedska

Regionalni strateški princip je primijenjen kod kreiranja strateškog dokumenta Kraljevine Švedske. Ovaj dokument, pod nazivom „*Results strategy for Sweden's reform cooperation with Eastern Europe, the Western Balkans and Turkey for the period 2014–2020*“ fokusira se na tri rezultata:

1. Pобољшanje ekonomske integracije sa EU i razvoj tržišne ekonomije,
2. Jačanje demokratije, veće poštovanje ljudskih prava i razvijanje vladavine prava,
3. Pобољшanje kvalitete okoliša, smanjenje uticaja klimatskih promjena i poboљшanje otpornosti na klimatske promjene.

U toku 2018. godine nastavljene su aktivnosti na suzbijanju bruceloze. U sklopu monitoringa bruceloze goveda pretraženo je 119.009 goveda, te je uporedo izvršena provjera da li se navedena goveda nalaze u državnoj bazi podataka. Nadalje, u 2018. godini započeta je implementacija projekta „Jačanje izvoznog potencijala i poboљшanje konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača u BiH“ koji finansira SIDA, u cilju nastavka vakcinacije malih preživača protiv bruceloze. U toku 2018. godine vakcinirano je ukupno 322.955 malih preživača, a aktivnosti će se nastaviti i u 2019. godini.

U saradnji sa USAID, i u 2018. godini nastavljena je implementacija USAID/Sweden FARMA II projekta kojeg sufinansira Kraljevina Švedska.

5.4. Republika Češka/CzDA

U fokusu „Strategije razvojne saradnje Republike Češke 2018-2030“, je ispunjavanje odabranih tematskih prioriteta u razvojnoj i humanitarnoj oblasti koji odgovaraju ključnim UN ciljevima održivog razvoja (*Sustainable Development Goals* - SDGs). Bosna i Hercegovina je prioritetni partner razvojne pomoći Republike Češke u periodu 2018-2023.

Jedan od odabranih tematskih prioriteta za finansiranje je poljoprivreda i ruralni razvoj, gdje će Češka razvojna pomoć doprinijeti eliminaciji gladi, poboljšanju ishrane i podršci ruralnom razvoju, s naglaskom na izgradnju održive, ekološki prihvatljive i profitabilne poljoprivredne proizvodnje. Istovremeno, ova pomoć će doprinijeti zaštiti biološke raznolikosti i ekosistema, posebno obnove tla i šuma, te sprečavanju degradacije tla i dezertifikacije.

U 2018. godini nastavljeno je sa implementacijom projekta „Unapređenje sistema sigurnosti hrane u Bosni i Hercegovini u okviru razvojne saradnje između Republike Češke i Bosne i Hercegovine“. Korisnici su Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, Kancelarija za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije Bosne i Hercegovine, Vlada Brčko Distrikta BiH – Odjel za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo, Federalna uprava za inspeksijske poslove Federacije Bosne i Hercegovine, Republička uprava za inspeksijske poslove Republike Srpske, Inspektorat Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Pružalac tehničke pomoći u okviru Češke razvojne pomoći je *Centralni institut za nadzor i kontrolu u poljoprivredi*, Brno i *Državni veterinarski institut*, Prag.

U 2018. godini, Republika Češka je, također, finansirala i sljedeće projekte u BiH vezane za poljoprivredu i ruralni razvoj te sigurnost hrane i to: (1). Povećanje kvalitete i kvantiteta mlijeka u Brčko Distriktu, (2). Povećanje prihoda ugroženih porodica putem intenzivne hortikulture na području općine Tešanj i (3). Podrška tradicionalnoj proizvodnji Livanjskog sira.

Tokom 2018. godine nastavljena je saradnja između Češke razvojne agencije i Uprave BiH za zaštitu zdravlja na projektu „Institucionalna podrška kontroli i certificiranju sadnog materijala“.

Isto tako, tokom 2018. godine nastavljeno je sa podrškom na lokalnom nivou i to za pet projekata u iznosu od 120.000 KM. Mali lokalni projekti se realiziraju u sklopu prioriternih sektora Češke razvojne saradnje u Bosni i Hercegovini, a to su ekonomski rast, sa fokusom na obnovljive izvore energije, održivo upravljanje prirodnim resursima i dobra efikasna javna uprava.

5.5. Savezna Republika Njemačka/GIZ

Razvoj funkcionalne tržišne ekonomije u BiH je prioritet Njemačke kao i pomoć pri usklađivanju pravnog sistema sa EU *acquis*. Tokom 2018. godine, oblast poljoprivrede je zastupljena u strukturi „Programa za lokalnu samoupravu i ekonomski razvoj“ (EU ProLocal program) kojeg uz, sredstva Evropske unije i Vlade Savezne Republike Njemačke, implementira razvojna agencija GIZ (*Die Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit*). EU ProLocal ima za cilj da doprinese dinamičnijem ekonomskom i socijalnom razvoju u Bosni i Hercegovini jačanjem konkurentnosti malih i srednjih poduzeća. Fokus Programa su mala i srednja poduzeća iz 4 ključna ekonomska sektora u BiH (drvno-prerađivački, metalo-prerađivački, agrobiznis i turizam) u 20 odabranih partnerskih općina.

Važno je napomenuti da GIZ saraduje sa drugim međunarodnim razvojnim agencijama i organizacijama kroz zajedničku implementaciju i finansiranje projekata u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja.

5.6. Sjedinjene Američke Države/USAID

Sjedinjene Američke Države/USAID imaju strateški dokument: USAID/ Razvojna strategija za Bosnu i Hercegovinu 2012-2016 (*USAID/Bosnia and Herzegovina Country Development Cooperation Strategy 2012-2016*) čije je trajanje produženo do novembra 2018. godine. Aktivnosti koje USAID provodi u okviru svojih projekata, bazirane su na razvojnim ciljevima ove strategije, i u prvom redu su usmjerene na ekonomski razvoj u cilju jačanja konkurentnost BiH tržišne ekonomije, te osiguranja boljih ekonomskih mogućnosti za sve građane.

Na osnovu iskustava iz projekta FARMA, kojeg su finansirale vlade Amerike, Švedske i Češke (USA/USAID, Švedska/SIDA, Češka/CzDA), u 2016. godini započela je implementacija projekta pod nazivom USAID/Sweden FARMA II koji predstavlja potvrdu vizije USAID-a i Vlade Kraljevine Švedske, da domaći potrošači mogu i trebaju imati povjerenja u prehrambene i poljoprivredne proizvode domaće proizvodnje, a koje je, također, moguće izvoziti i na tržišta Evropske unije.

U trećoj godini realizacije ovog projekta nastavljeno je pružanje tehničke pomoći i obuke kroz program prilagođen potrebama svojih korisnika, sa ciljem unapređenja konkurentnosti prehrambenih i poljoprivrednih proizvoda, kroz proširivanje ekološki održive proizvodnje i prerade, te povećanjem proizvodnje prehrambenih proizvoda višeg stepena prerade. Ostvarivanje uspjeha na ovim poljima djelovanja će doprinijeti sveobuhvatnom ekonomskom rastu u sektoru poljoprivrede, te smanjenju siromaštva u ruralnim područjima.

Ovdje je značajno naglasiti da je cjelodržavni dokument pod nazivom „Strateški plan ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine 2018-2021 – okvirni dokument“, koji je usvojen početkom 2018. godine, pripremljen uz podršku USAID/Sweden FARMA II projekta. Kako je naprijed navedeno, ovaj dokument ima ključnu ulogu kod programiranja za sredstva iz EU Instrumenta za predpristupnu pomoć (IPA II).

U projekt USAID/Sweden FARMA II uključen je i program dodjele bespovratnih finansijskih sredstava – grantova neprofitnim, profitnim, istraživačkim i akademskim organizacijama u cilju pružanja podrške inovativnim idejama, te novim tehnologijama, analizama, konferencijama, radionicama, publikacijama, istraživanjima, studijskim putovanjima, obukama i seminarima. Svi dodijeljeni grantovi treba da direktno i u značajnoj mjeri doprinesu povećanju konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora, pojedinačnih podsektora, klastera ili lanaca vrijednosti, za razliku od stvaranja finansijske koristi samo za jednog primaoca granta.

Isto tako, od 2015. godine USAID finansira i implementira projekat: „Partnerstvo za razvoj agrobiznisa“ koji pomaže u otvaranju radnih mjesta i povećanju prihoda domaćinstava u ciljanim ruralnim regijama u BiH, podržavajući razvoj i širenje proizvodnje i prodaje kornišona, povrća i bobičastog voća za male poljoprivrednike.

5.7. Svjetska banka

Strategija partnerstva za Bosnu i Hercegovinu za period 2016-2020 (*International Development Association and International Finance Corporation Country Partnership Strategy for Bosnia and Herzegovina for the Period 2016–2020*) daje osnove za analizu, savjete i finansiranje radi ubrzanja provedbe reformi dizajniranih za obnovu ekonomskog rasta. U cilju pripreme ove strategije, izvršena je sistematska dijagnostička analiza koja je izvršena radi definiranja izazova sa kojima se BiH suočava na putu ka rastu i prosperitetu, te kako bi se identificirala moguća rješenja.

Osnovni zaključak je da BiH može postići održivi rast koji će biti od koristi za široke društvene grupe samo ukoliko se poduzmu odlučni koraci na uređenju javnog sektora kako bi se dala šansa rastu i iskoristio potencijal privatnog sektora. Kroz strateški okvir, Grupacija Svjetske banke će podržati reforme u tri oblasti:

- 1) Povećanje efikasnosti i efektivnost javnog sektora
- 2) Stvaranje uvjeta za ubrzani razvoj privatnog sektora
- 3) Izgradnja otpornosti na prirodne katastrofe.

U implementaciji je „Projekt razvoja navodnjavanja“ (IDP) čiji je razvojni cilj poboljšanje performansi sistema za navodnjavanje i podrška institucijama koje podržavaju poljoprivredne proizvođače u projektnim područjima. Projekat je tokom 2018. godine podržavao bolje planiranje i upravljanje vodnim resursima, te održivo korištenje vodnih resursa za navodnjavanje i odvodnjavanje kao i ublažavanje uticaja suša i poplava. Sredstvima iz ovog kredita se priprema i strategija za prilagođavanje klimatskim promjenama.

Projekat implementiraju nadležne institucije na nivou entiteta, putem jedinica za implementaciju projekata (PCU i APCU).

5.8. Međunarodna organizacija za hranu i poljoprivredu pri Ujedinjenim nacijama - FAO

Kao organizacija u okviru UN-a, Međunarodna organizacija za hranu i poljoprivredu - FAO (*Food and Agriculture Organisation of the United Nation - UN FAO*). FAO strateški pristup se bazira na Milenijumskim razvojnim ciljevima (SDG), zatim na Okvirnom programu za period 2010-2019, te na FAO programskom okviru za BiH 2018-2021 (*Country programming framework for Bosnia and Herzegovina - CPF*).

Dva strateška cilja ovoga okvira su:

1. jačanje konkurentnosti malih porodičnih poljoprivrednih gazdinstava, lanaca vrijednosti i razvoj ruralnih životnih uvjeta za žene i muškarce kroz poboljšanu sigurnost hrane, fitosanitarne, veterinarske i institucionalne sisteme; i
2. održivo upravljanje prirodnim resursima i prilagođavanje i ublažavanje klimatskih promjena.

U skladu sa navedenim ciljevima, eksperti FAO učestvuju u realizaciji projekata iz sredstava FAO TCP instrumenta (*Technical Cooperation Programme*) ili iz sredstava drugih donatora.

Kako je predviđeno FAO CPF za Bosnu i Hercegovinu 2018-2021, Bosni i Hercegovini su, u okviru prvog strateškog cilja, planirana sredstva u vrijednosti od 943.900 američkih dolara (USD) za Rezultat 1.1.: Integrirani i rodno senzitivni razvoj ruralnih i lokalnih zajednica, te jačanje konkurentnosti malih porodičnih poljoprivrednika u odabranim sektorima.

Za rezultat 1.2: Vještine i znanje poljoprivrednih proizvođača ojačani su povećanim pristupom znanju, informacionim i komunikacionim tehnologijama, savjetodavnim uslugama, poljoprivrednim centrima izvrsnosti, u ovom programskom periodu rezervirano je 1,2 M USD kao i za Rezultat 1. 3: Jačanje kapaciteta organizacija javnog i privatnog sektora za kreiranje i implementaciju nacionalnih politika, strategija i regulatornih okvira koji podržavaju razvoj inkluzivnih i efikasnih poljoprivrednih i prehrambenih sistema, 2,164 miliona USD.

U okviru drugog strateškog cilja planirani su sljedeći rezultati i sredstva: Rezultat 2.1: Jačanje institucionalnih kapaciteta o agro-ekološkim politikama, održivom upravljanju prirodnim resursima i pristupu finansiranju prioritetnih investicija u vezi klimatskih promjena 1,2 miliona USD, te za Rezultat 2.2: Jačanje kapaciteta lokalnih samouprava za sprečavanje i pripremu za katastrofe kroz implementaciju inkluzivnih multisektorskih aktivnosti za smanjenje rizika od katastrofa koje izgrađuju otpornost zajednica, 348.000 USD.

5.8.1. FAO Opća komisija za ribarstvo Mediterana – GFCM

Komisija (*FAO General Fisheries Commission for the Mediterranean - FAO GFCM, Komisija*) je osnovana u skladu sa odredbama člana XIV ustava FAO, Sporazumom za osnivanje Opće komisije za ribarstvo Mediterana i nju čine 23 zemlje članice, zajedno sa Evropskom unijom. Ciljevi GFCM-a su: promoviranje razvoja, očuvanje, racionalno upravljanje i najbolje korištenje živih resursa, kao i održivi razvoj akvakulture na Mediteranu, Crnom moru i povezanim vodama. Članstvo je otvoreno kako za mediteranske obalne države i regionalne organizacije, tako i za države članice Ujedinjenih nacija čija plovila vrše ribolov u vodama Mediterana.

U saradnji s drugim regionalnim organizacijama za ribarstvo (*Regional Fishery Bodies - RFB*), GFCM je instrument za koordiniranje napora vlada za efikasno upravljanje ribolovom na regionalnom nivou u skladu sa Kodeksom o odgovornom ribarstvu (*Code of Conduct for Responsible Fisheries - CCRF*). GFCM ima ovlasti da usvoji obavezujuće preporuke za očuvanje i upravljanje ribarstvom putem zone konvencije (*Convention Area*) i igra ključnu ulogu u upravljanju ribolovom u regiji.

Bosna i Hercegovina je u 2016. godini postala neugovorna članica Komisije. Tokom saradnje u neugovornom odnosu sa ovom organizacijom, BiH je pozvana da se uključi u aktivnosti AdriaMed projekta pod nazivom: „Naučna saradnja za podršku odgovornom ribarstvu na Jadranu“. Nakon što je između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i FAO, početkom 2018. godine, zaključen projektni sporazum za implementaciju ovog projekta, BiH koristi tehničku podršku ovog projekta u procesu usklađivanja zakonodavstva u oblasti akvakulture i morskog ribarstva sa Zajedničkom ribarskom politikom EU, kao i sa odredbama i odlukama GFCM-a.

5.9. Međunarodni fond za razvoj poljoprivrede – IFAD

IFAD-ova (*International Fund for Agricultural Development*) strategija pod nazivom: Bosna i Hercegovina – Strateški program prilika zasnovan na rezultatima (*Bosnia and Herzegovina Result Based – Country Strategic Opportunities' programme - RB-COSOP*) odobrena je 2013. godine, za trajanje šestogodišnjeg perioda, te je njeno trajanje u 2018. godini produženo do 2021. godine.

Sveobuhvatni razvojni cilj COSOP-a je: omogućiti siromašnim ljudima na selu da kroz kreditna sredstva unaprijede proizvodnju hrane i ostvariti prihode. Također, podržavaju se nekomercijalni i komercijalni poljoprivrednici i poljoprivredna poduzeća.

Razvojna orijentacija COSOP ima tri strateška cilja:

1. Organizacije poljoprivrednika (OP) i njihove krovne organizacije su efektivne u pružanju podrške poljoprivrednicima u njihovom prijelazu iz nekomercijalne u komercijalnu poljoprivredu;
2. Klasteri malih poljoprivrednika, OP-a i malih i srednjih poduzeća (MSP) su u mogućnosti pristupiti tehnološkoj inovaciji, poslovnom razvoju i finansijskim uslugama kako bi postigli dugoročnu konkurentnost; i
3. Pristup malih poljoprivrednika i poduzetnika van farme tržištima poboljšan je kroz sagrađenu javnu i kolektivnu tržišnu infrastrukturu.

Uz to, rodna (gender) ravnopravnost među polovima i okolišna održivost pratile bi se kao dva važna isprepletena pitanja.

U FBiH, kao i u RS-u, IFAD preko svoje dvije entitetske jedinice (PCU u Sarajevu i APCU u Banja Luci) trenutno provodi 2 projekta: RBDP i RCDP.

Projekat razvoja ruralnog poslovanja (*The Rural Business Development Project - RBDP*) je u svojoj završnoj fazi - datum zatvaranja projekta je 30.9.2019. godine. Provedba glavnih aktivnosti u njegove 4 komponente nastavljena je i u 2018. godini:

Komponenta 1: Podrška ruralnom biznisu kroz: a) Jačanje kapaciteta individualnih poljoprivrednih proizvođača; b) Edukaciju i obuku farmera; c) Nabavku i isporuku starter paketa za farmere/članove udruženja i opreme za njihove organizacije.

Komponenta 2 : Finansiranje ruralnog biznisa za poljoprivrednike i MSP kroz kreditne plasmane za farme i za poduzeća preko komercijalnih banaka i kroz kreditne plasmane preko mikro-kreditnih organizacija.

Komponenta 3 : Ruralna tržišna infrastruktura; implementacija mikro-projekata koji se u cjelosti finansiraju iz sredstava OFID-ove pozajmice.

Komponenta 4 : Koordinacija i upravljanje projektima kojim rukovode entitetske jedinice za implementaciju projekata.

Program razvoja ruralne konkurentnosti (*The Rural Competitiveness Development Programme - RCDP*) je sedmi projekat IFAD-a koji je započeo krajem 2017. godine. Realizacija projekta će se odvijati u dva ciklusa od po 5 godina trajanja: 2017-2022. i 2020-2025. godine.

RCDP se provodi kroz dvije komponente koje su komplementarne jedna s drugom:

(i) Omogućavanje okruženja za uključivi razvoj pod-sektora, tačnije - platforme učesnika na nivou klastera i na nivou pod-sektora poboljšavaju koordinaciju lanaca vrijednosti i upravljanje pod-sektorom, usmjeravaju javne politike i ulaganja kako bi se garantirala dugoročna konkurentnost pod-sektora; te odgovarajuće tehničke/stručne i usluge poslovnoga razvoja učinjene su dostupnima na lokalnom i entitetskom nivou;

(ii) Održivo uključivanje malih poljoprivrednika u uspješne lance vrijednosti, odnosno - poslovni prijedlozi (PP), koji dopuštaju poslovnim partnerima (proizvođačima i agro-biznisu) planirati, koordinirati i vršiti ulaganja koja su od međusobnih koristi, kao glavni instrument projekta i poslovnih partnera PP-a (proizvođača manjega obima i sakupljača i njihovih organizacija, poduzeća agro-biznisa) za održivi razvoj njihovih zajedničkih poslovanja u odabranim pod-sektorima i lancima vrijednosti. PP-i će također uokviriti potrebe partnera u pogledu razvoja kapaciteta i ulaganja od čega će dio riješiti javna (projektna) sredstva. Veoma siromašni i siromašni poljoprivredni proizvođači, žene i mladi će biti uspješno uvezani u konkurentne i profitabilne lance vrijednosti.

Tokom 2018. godine, radilo se na uspostavi Klusterskih platformi (Komponenta 1) kao foruma za lobiranje i unapređenje položaja poljoprivrednika i plasmana njihovih proizvoda na tržištu, njihovih organizacija-udruženja i zadruga, kao i tržišnih integratora/otkupljivača u pod-sektorima voća, povrća i ljekovitog bilja i šumskih plodova. Program primjenjuje pristup poslovnih planova čija će se realizacija odvijati od proljeća 2019. (nabavka početnih paketa za proljetnu sjetvu i opreme).

Projekat razvoja poljoprivrede i ruralnog poduzetništva (*Rural Enterprise and Agricultural Development Project - READP*) dizajniran je 2017. godine i trenutno je u fazi pregovora i pripreme za potpisivanje.

5.10. Razvojni program Ujedinjenih nacija - UNDP

Aktivnosti Razvojnog programa Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini (UNDP BiH) bazirane su na Okviru razvojne pomoći Ujedinjenih nacija u BiH koje je usvojilo Vijeće ministara BiH i na Ciljevima održivog razvoja (*Sustainable Development Goals - SDG*). Kroz svoje djelovanje UNDP BiH sufinansira i implementira programe i projekte u više sektora uključujući i sektore poljoprivrede, prehrambene industrije, te ruralnog razvoja, te na taj način doprinosu unapređenju životnog standarda građana BiH.

Tokom 2018. godine, sljedeći projekti su doprinijeli razvoju poljoprivrednog i prehrambenog sektora u BiH:

Projekt Konkurentnost i inovacije – Lokalne strategije razvoja (EU4Business) iz IPA 2016 koji je opisan u sekciji 5.1.2. ovog Izvještaja.

Projekt Lokalni integrirani razvoj (LIR) koji ima za cilj doprinijeti unapređenju životnog standarda za više od 100.000 stanovnika u BiH, te kroz saradnju s domaćim vlastima radi na uspostavi mehanizama i resursa potrebnih za socijalni i ekonomski razvoj BiH. Projekat je vrijednosti 6,6 miliona EUR-a i primarno ga finansira Evropska unija. Tokom trogodišnje provedbe, projekat djeluje u okviru tri međusobno povezane komponente: i) poboljšanje kapaciteta lokalnih vlasti za bolju javnu upravu, ii) unapređenje usluga putem izgradnje bolje infrastrukture, i iii) stvaranje više prilika za generiranje prihoda za građane.

Tokom 2018. godine, u okviru projekta LIR proveden je program za razvoj poduzetništva u poljoprivredi i proizvodnji hrane (Agro-Food Start-up). Cilj ove aktivnosti je motiviranje, posebno mladih poduzetnika, stvaranje novih prerađivačkih kapaciteta, povećanje nivoa prerade poljoprivrednih proizvoda i dodavanje nove vrijednosti. Kao rezultat navedenih aktivnosti, osposobljeno je 14 poduzetnika u poljoprivredi koji su se počeli baviti preradom poljoprivrednih proizvoda na komercijalnoj osnovi.

Pored programa za razvoj poduzetništva u poljoprivredi, Projekat LIR je također podržao i jačanje primarne poljoprivredne proizvodnje kroz podršku podizanju novih nasada, podizanje nivoa agro-tehničkog znanja kod poljoprivrednih proizvođača kroz savjetodavne usluge, te unapređenje agro-tehničkih uvjeta kroz investicije u protugradne sisteme na dugogodišnjim nasadima.

U 2018. godini završena je provedba druge faze Projekta razvoja i saradnje u regiji Birač (BIRAC), zajednička inicijativa UNDP-a, UNICEF-a i UNHCR-a kroz koju je pružena razvojna podrška općinama u regiji Birač, kao i podstaknuta međuopćinska i regionalna saradnja u cilju podrške partnerskom pristupu. Projekat većim dijelom finansira Vlada Kraljevine Holandije u ukupnom iznosu od preko 4,7 miliona EUR-a. Tokom tog perioda uspostavljena je Lokalna akciona grupa (LAG) koja uključuje predstavnike javnog, privatnog i nevladinog sektora.

5.11. Stalna radna grupa za regionalni ruralni razvoj zemalja jugoistočne Evrope (SWG RRD)

Stalna radna grupa za regionalni ruralni razvoj zemalja jugoistočne Evrope (*Regional Rural Development Standing Working Group in South Eastern Europe – SWG RRD*) je regionalna međunarodna međuvladina organizacija čiji su članovi ministarstva poljoprivrede zemalja jugoistočne Evrope i predstavlja važan institucionalni okvir za saradnju u oblasti politike poljoprivrede i ruralnog razvoja. Glavni cilj SWG grupe je uspostava saradnje i dugoročno stabilnih veza između kreatora politika i istraživačkih institucija, kao i pojedinačnih istraživača koji se bave analizom poljoprivrednih politika i njihovog uticaja na poljoprivredni sektor i ruralni razvoj u jugoistočnoj Evropi.

U navedenoj organizaciji, Bosnu i Hercegovinu predstavljaju ministri Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske i Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i imenovani delegati i relevantni službenici tih institucija.

Implementacija inicijativa i ciljeva u 2018. godini je bazirana je na SWG Strateškom i operativnom planu za period 2016-2020 (*SWG Strategic and Operational Plan – SOP for the midterm period 2016-2020*), te su u 2018. godini implementirani i završeni sljedeći projekti:

- „Ruralni razvoj kroz integrirano upravljanje šumama i vodnim resursima u zemljama jugoistočne Evrope (LEIWW)“, Komponenta: Očuvanje agro-biodiverziteta u zemljama jugoistočne Evrope: oktobar 2015 - avgust 2018; GIZ

- „Ruralni razvoj kroz integrirano upravljanje šumama i vodnim resursima u zemljama jugoistočne Evrope (LEIWW): Komponenta: Kvalifikacija, reintegracija i (samo)zapošljavanje iz ruralne perspektive“, juli 2017 – avgust 2018; GIZ
- „Regionalna saradnja i umrežavanje u području poljoprivrede, ruralnog i privrednog razvoja prekograničnih područja“, decembar 2017 – decembar 2018; EK
- „Razvoj tržišta zemljišta i pristup malih farmi zemljištu u pred-pristupnim zemljama” (LMSF-AC) novembar 2017 – septembar 2018; EC JRC IPTS
- „Razvoj poljoprivredne politike i proces približavanja EU u zemljama zapadnog Balkana (APDAP-WB)” decembar 2017 – septembar 2018; EC JRC IPTS

Projekti regionalnog karaktera koji su započeti u 2018. godini su:

- „Podrška privrednoj diverzifikaciji ruralnih područja u jugoistočnoj Evropi“ (SEDRA), septembar 2018 - juni 2021; GIZ
- “Olakšavanje razmjene putem savjeta o usklađenim propisima o vinu u svim zemljama zapadnog Balkana” novembar 2018 - oktobar 2021, kojeg finansira Federalno ministarstvo prehrane i poljoprivrede Savezne Republike Njemačke (BMEL)
- “Program za izgradnju kapaciteta za savjetodavne usluge na zapadnom Balkanu za podršku učestvovanju u IPARD pozivima” mart 2019 - april 2020; Centralnoevropska inicijativa (CEI)

Tokom prethodne godine, u organizaciji Stalne radne grupe za regionalni ruralni razvoj, održan je redovan godišnji Forum poljoprivredne politike od 17. do 18. oktobra 2018. godine na Jahorini, u saradnji sa Ministarstvom, gdje je usvojena Jahorinska Agenda. Osim Foruma, 15. novembra 2018. godine održan je i godišnji radni sastanak ministara poljoprivrede jugoistočne Evrope u Strugi, Republika Sjeverna Makedonija, gdje je predstavljena Jahorinska Agenda i usvojena je Struga Deklaracija 2018: „Regionalna saradnja za održivi rast i ekonomski prosperitet u jugoistočnoj Evropi“. Ovo je pružilo izuzetnu platformu za širenje projektnih rezultata i naučenih lekcija, kao i za podizanje svijesti donosioca odluka i šire javnosti na najefikasniji način.

6. Preporuke i zapazanja

Generalna preporuka za donatore kojima je u fokusu Bosna i Hercegovina i sektor poljoprivrede i ruralnog razvoja bi bila da svoje aktivnosti usmjere, prije svega, na pomoć u ispunjavanju prioriteta koji su definirani strateškim dokumentima u ovoj oblasti (kako je naprijed navedeno) kao i prioriteta i preporuka Evropske komisije, a sve u kontekstu ispunjavanja obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Bosne i Hercegovine i Evropske unije.

6.1. Preporuke Evropske komisije

Najvažnije preporuke EK za BiH sa sastanka Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo koji je održan 25.10.2018.godine odnosile su se na:

- Jačanje trgovinske statistike za poljoprivredne i ribarske proizvode s režimom EU;
- Dalje jačanje administrativnih kapaciteta i resursa s ciljem bolje pripremljenosti i postepenog približavanja Zajedničkoj poljoprivrednoj politici (ZPP) EU;
- Osiguranje zajedničke koordinirane i koherentne provedbe SPRR, kroz ciljano korištenje očekivanih sredstava u skladu s glavnim načelima ZPP-a, kao i učinkovit i redovan monitoring i izvještavanje na svim nivoima.
- Postizanje dogovora o pravnom okviru za provedbu poljoprivrednog popisa;
- Usklađivanje zakonodavstva o vinu i organskoj proizvodnji sa EU zakonodavstvom kao i zakonodavstva u području zaštite nacionalnih geografskih oznaka;
- Ostvariti napredak u uspostavi i unapređivanju poljoprivrednih informacionih sistema, osiguravajući njihovo usklađivanje na nivou cijele države;

- U oblasti ribarstva pokrenuti aktivnosti na izradi strateškog dokumenta i akcionog plana o ribarstvu i nastojati uskladiti svoje zakonodavstvo s *acquis*-em u području ribarstva i akvakulture, te ojačati BH administrativne kapacitete u ovoj oblasti;
- Ojačati napore na usklađivanju s *acquis*-em i poboljšati i institucionalne kapacitete (posebno fitosanitarnih inspekcija i laboratorija); izgraditi i održavati pouzdan i održiv sistem za poboljšanje kontrole bolesti životinja u oblasti sigurnost hrane uključujuću veterinarska i fitosanitarna pitanja i sl.

Posebno je naglašena važnost usklađenosti entitetskih zakona sa zakonima na državnom nivou.

6.2. Preporuke sa sastanka informiranja donatora 2018. godine

Na jedanaestom sastanku informiranja donatora u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja, koji je održan u maju 2018. godine, istaknuti su prioritetni pravci djelovanja donatora i kreditora za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u narednom periodu koji će pomoći Bosni i Hercegovini u provedbi reformi i ispunjavanju kriterija za EU članstvo:

1. Podrška implementaciji prioriteta – strateških ciljeva Strateškog plana ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine (2018-2021) - Okvirni dokument.
2. Intenziviranje saradnje između Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, kao koordinirajuće institucije u sektoru poljoprivrede i ruralnog razvoja, i donatora u cilju izbjegavanja preklapanja i dupliranja međunarodne pomoći.
3. Jačanje kapaciteta nadležnih institucija svih nivoa vlasti za strateško planiranje, analitiku, praćenje učinka politika u sektoru, koordinaciju donatora, te izrade legislative u skladu sa *acquis*-om.

6.3. Zapažanja

Nakon usvajanja Strateškog plana ruralnog razvoja BiH (2018-2021) – okvirni dokument, tokom 2018. godine je otvorena mogućnost programiranja za oblast poljoprivrede čime je zaustavljen nepovoljan trend gubljenja pretpristupnih sredstava namijenjenih poljoprivredi i razvoju ruralnih područja, koja je trajala od početka IPA II paketa, tj. od 2014. godine, praktično od same uspostave fonda.

Zbog veoma zahtjevnih obaveza koje čekaju poljoprivredu tokom cijelog pretpristupnog perioda, naredni koraci u koordinaciji donatorske podrške sektoru poljoprivrede i ruralnog razvoja, trebaju biti usmjereni i u pravcu poboljšanja administrativnih kapaciteta i ojačavanja ljudskih resursa, radi što bolje pripremljenosti postepenog preuzimanja i usklađivanja sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom Evropske unije (ZPP), uključujući i iznalaženje modela IPARD implementacijske strukture i njene uspostave kako bi sredstva iz narednog IPA III programa u periodu 2021-2027. godine bila dostupna sektoru poljoprivrede i razvoju ruralnih područja. Ovo je veoma važno naglasiti, jer je izostanak korištenja IPARD sredstava iz Instrumenta za pred-pristupnu pomoć Evropske unije u sektoru poljoprivrede već ostavio vidljiv trag. Zbog izostanka tehničke pomoći, nedovoljno su izgrađeni institucionalni kapaciteti u poljoprivrednom sektoru na svim nivoima vlasti u BiH, a pored otežane mogućnosti za praćenje promjena u zakonodavstvu EU, bez tehničke podrške gubi se i mreža saradnje, kako sa zemljama EU, tako i zemljama iz regije, koje ubrzanim tempom preuzimaju propise i uspostavljaju potrebne strukture jednoj od najzahtjevnijih oblasti evropskog zakonodavstva (poglavlje 11).

Primjenom mjera Zajedničke poljoprivredne politike u zemljama EU, naročita pažnja se poklanja obnovi i razvoju ruralnih područja, očuvanju kulturnog blaga i tradicionalnih vrijednosti. Značajna sredstva su izdvojena za podrške ruralnom razvoju, uključujući podršku razvoja seoskog turizma, obnovu tradicionalnih zanata, poboljšanje infrastrukture, kao i promociju autohtonih poljoprivrednih proizvoda. Neispunjavanje uvjeta za korištenje tehničke pomoći Evropske unije u sektoru poljoprivrede i prerade poljoprivrednih proizvoda za posljedicu ima pad konkurentnosti poljoprivrednog sektora, te otežan izvoz poljoprivrednih proizvoda.

Imajući u vidu da je usvojen cjelodržavni strateški dokument za sektor poljoprivrede i ruralnog razvoja, i na osnovu toga programirana podrška iz fonda IPA II, daje realnu nadu da će Bosna i Hercegovina u narednom periodu uspjeti da izvrši potrebne reforme, uspostavi i ojača potrebne institucionalne strukture i prilagodi svoju poljoprivredu zahtjevima EU tržišta.

Polazeći od naprijed navedenog, predlaže se Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da, nakon razmatranja Izvještaja o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja 2018. u Bosni i Hercegovini, donese sljedeće

Zaključke:

1. Usvaja se Izvještaj o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja 2018. u Bosni i Hercegovini.
2. Zadužuje se Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine da, u saradnji sa članovima Radne grupe za planiranje i koordinaciju međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini, nastavi sa aktivnostima planiranja i koordinacije međunarodne pomoći u navedenoj oblasti.

7. Prilozi

Prilog 1.

KORIŠTENJE TAIEX INSTRUMENTA TEHNIČKE POMOĆI EVROPSKE UNIJE U BOSNI I HERCEGOVINI U 2018. GODINI

U toku 2018. godine u Bosni i Hercegovini je organizirano i održano više aktivnosti u okviru TAIEX instrumenta. Predstavници institucija Bosne i Hercegovine nadležnih za poglavlja 11,12 i 13 *acquis*-a su tokom 2018. godine organizirali i učestvovali u pet ekspertskih misija, petnaest radionica i tri studijske posjete zemljama Evropske unije.

- Poljoprivreda, ruralni razvoj i ribarstvo
 - Radionica: Praktična iskustva od pretpristupnog perioda do sticanja članstva u sektoru poljoprivrede, 26 – 27. februar 2018, Teslić
 - Ekspertska misija: Paneli za organoleptičku analizu maslinovog ulja, Mostar, Žitomislići, 12 – 16. mart 2018, Ljubuški
 - Studijska posjeta: Zaštita geografskih oznaka (PGI), Zaštita oznaka porijekla (PDO) i tradicionalnih oznaka zaštićenog porijekla (TSG) za hranu, 12-16.11.2018. godine, Bolonja, Firenca, Rim, Parma, Republika Italija
 - Radionica: Funkcioniranje Baze računovodstvenih podataka na farmi (Farm Accountancy Data Network - FADN) 24-25.05.2018. godine, Sarajevo
 - Višekorisićka radionica: Mogućnosti za male farmere na zapadnom Balkanu i Turskoj, 25-26.04. 2018. godine, Kluj-Napoka, Rumunija
 - Višekorisićka radionica: Sektor ruralnog turizma u kontekstu IPARD-a, 25-26.09.2018. godine, Čanakale, Republika Turska

- Sigurnost hrane i fitosanitarna politika
 - Ekspertska misija: Upravljanje rizikom i procjena u oblasti sigurnosti hrane, 12-16.02.2018. godine, Banja Luka
 - Radionica: Zaštita biljnih sorti i prava oplemenjivača biljaka, 05-06.3.2018. godine, Banja Luka
 - Višekorisićka radionica: Upravljanje zdravljem životinja, 08-09.3.2018. godine, Sofija, Republika Bugarska
 - Ekspertska misija: Poboljšanje administrativne sposobnosti za procjenu dosijea za sredstva za zaštitu bilja, 13-15.03.2018. godine, Sarajevo
 - Ekspertska misija: Identifikacija, registracija i kontrola kretanja životinja, 26-27.3.2018. godine, Banja Luka
 - Radionica: Kontrola proizvoda za zaštitu bilja nakon registracije u okviru integriranog upravljanja štetoćinama, 26-27.3.2018. godine, Sarajevo
 - Studijska posjeta: Registracija sorti voća i vinove loze, 16-20.4.2018.godine, Ravena, Konegliano, Rim, Republika Italija
 - Radionica: Karantinski režim za uvoz sa posebnim fokusom na sadni materijal i citruse, 25-26.4.2018. godine, Banja Luka
 - Višekorisićka radionica: Bjesnilo, 13-14.6.2018. godine, Ukle, Belgija
 - Radionica: Proizvodnja ovćjeg i kozćjeg mesa, 16-17.7.2018. godine, Teslić
 - Višekorisićka radionica: Službene mjere nadzora i kontrole bolesti Dorée fitoplazme vinove loze, 11-13.9.2018. godine, Podgorica, Crna Gora

- Studijska posjeta: Karantinski režim za uvoz sadnog materijala i citrusa, 17-20.9.2018. godine, Korint, Atina, Grčka
- Radionica: Priprema zvaničnih kontrolnih planova na osnovu analize rizika, 27-28.9.2018. godine, Banja Luka
- Radionica: Proizvodi za zaštitu bilja i vođenje evidencije, 11-12.12.2018. godine, Sarajevo
- Radionica: Implementacija higijenskog paketa, 18-19.12.2018. godine, Mostar
- Ribarstvo
 - Ekspertska misija: Prikupljanje podataka u ribarstvu, 22-26.01.2018. godine, Sarajevo
 - Višekorisićka radionica: Implementacija Malteške MedFish4ever Deklaracije, 23-24.5.2018. godine, Tirana, Albanija

BTSF 2018 - BOSNA I HERCEGOVINA

U okviru treninga „Bolja obuka za sigurniju hranu“ (*Better Training for Safer Food - BTSF*) u organizaciji Evropske komisije, predstavnici Bosne i Hercegovine su učestvovali na sljedećim događajima:

- Sigurnost hrane
 - Zakonodavstvo EU o hrani za životinje, 22–26.1.2018. godine, Valensija, Španija
 - EU pravila o higijeni i audit HACCP, 13–15.3.2018. godine, Porto, Portugal
 - Antimikrobna rezistencija, 19-22.3.2018. godine, Zagreb, Hrvatska
 - Antimikrobna rezistencija, 28–31.5.2018. godine, Madrid, Španija
 - Mikrobiološki kriteriji, 3–6.7.2018. godine, Brisel, Belgija
 - Higijena hrane i fleksibilnost, 12-16.11.2018. godine, Torino, Italija
 - Antimikrobna rezistencija, 12– 15.11.2018. godine, Sofija, Bugarska
 - Bolesti koje se prenose hranom, 20-23.11.2018. godine, Barselona, Španija
 - Mikrobiološki kriteriji i zoonoze, 27-30.11.2018. godine, Venecija, Italija
 - Sistemi audita i internog audita, 26-30.11.2018. , Barselona, Španija.
- Veterinarska oblast
 - Kontrola nusproizvoda životinjskog porijekla na graničnim veterinarskim prijelazima - Pariz, Francuska, mart 2018. godine
 - Upravljanje bolestima koje se prenose hranom - Riga, Latvija, april 2018. godine
 - Dobrobit životinja za vrijeme transporta - Poznan, Poljska, maj 2018. godine
 - Dobrobit u uzgoju svinja - Malmo, Švedska, maj 2018. godine
 - Dobrobit životinja za vrijeme klanja i usmrćivanja - Solun, Grčka, oktobar 2018. godine
 - Nekomercijalno kretanje pasa i mačaka - Atina, Grčka, oktobar 2018. godine
 - Dobrobit životinja kod peradi koje se drže za proizvodnju mesa - Malmo, Švedska, novembar 2018. godine
 - HACCP - Amsterdam, Holandija, novembar 2018. godine
 - Nekomercijalno kretanje pasa i mačaka - Malaga, Španija, novembar 2018. godine
- Fitosanitarna oblast
 - TK 11 Obuka za inspekciju i kalibriranje opreme za primjenu pesticida u profesionalnoj upotrebi, 10-13.4.2018. godine, Barselona, Španija
 - Nadzor i upravljanje kod izbijanja epidemije – hortikultura, 28.5-01.6.2018. godine, Bari, Italija,
 - TK 10: Drvni ambalažni materijal, 07-10.5. i 03-06.9.2018. godine, Talin, Estonija,
 - Ankete o zdravlju biljaka - nove sesije 2018, 12-15.11.2018. godine, Bari, Italija

**LISTA PROJEKATA U OBLASTI POLJOPRIVREDE, PREHRANE I RURALNOG RAZVOJA U
BOSNI I HERCEGOVINI U 2018. GODINI**

	Naziv projekta	Finansiranje - sufinansiranje	Period	Vrijednost (EUR)
1.	Projekat razvoja ruralnog poslovanja (RBDP)	IFAD, kredit	2014-2019.	26.700.000
2.	Program razvoja ruralne konkurentnosti (RCDP)	IFAD, kredit	2017-2022. 2020-2025.	54.290.000
3.	Projekat razvoja navodnjavanja (IDP)	WB, kredit	2013-2019.	28.620.000
4.	Projekat hitnog oporavka od poplava (FERP)	WB, kredit	2014-2018.	88.327.000
5.	Konkurentnost i inovacije: Lokalne razvojne strategije	EU	2018-2022.	16.100.000
6.	IPA 2012 „Tehnička pomoć u oblasti upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla i životinjskim otpadom u BiH“	EU	2016-2018.	1.670.000
7.	EU podrška za nabavku i distribuciju mamaca sa vakcinom protiv bjesnila za akcije vakcinisanja za jesen 2017. i proljeće 2018. godine u BiH	EU	2017-2018.	1.090.000
8.	Tehnička pomoć u koordinaciji programa kontrole i iskorjenjivanja bolesti životinja u BiH - Faza III	EU	2017-2019.	590.000
9.	Lokalni integrirani razvoj (LIR)	EU/UNDP	2016-2019.	6.600.000
10.	Nabavka vakcina protiv bolesti kvrgave kože	Kraljevina Švedska	2016-2018.	273.000
11.	Projekat lokalni integrirani razvoj (LIR)	UNDP/Švicarska	2017-2021.	7.470.000
12.	Projekat razvoja i saradnje u regiji Birač (BIRAC) Faze I i II	Holandija/UNDP/ opštine	2013-2018.	4.720.000
13.	USAID/Sweden FARMA II	USAID/Švedska	2016-2021.	15.973.000
14.	Partnerstvo za razvoj agrobiznisa	USAID/privatni sektor	2015-2020.	373.190
15.	Pilot akcije za poljoprivredni razvoj i revitalizaciju teritorija u BiH – III faza	Republika Italija	2017-2018.	280.000
16.	Jačanje fitosanitarnih standarda u Bosni i Hercegovini u skladu sa EU	Republika Italija	2017-2018.	150.000
17.	Projekat za izgradnju povjerenja kroz ruralni razvoj	Japan/JICA	2014-2022.	700.000
18.	Unapređenje sistema sigurnosti hrane u Bosni i Hercegovini sa komponentama - Podrška uspostavi funkcionalnog sistema kontrole pesticida i đubriva, te integralne zaštite bilja - Podrška uspostavi sistema službenog uzorkovanja za salmonelu - Podrška uspostavi pilot sistema za kontrolu aditiva u hrani	R. Češka/CzDA	2017-2019.	2.000.000
19.	Povećanje prihoda ugroženih porodica putem intenzivne hortikulture na području općine Tešanj	R. Češka/CzDA	2016 – 2018.	398.922
20.	Podrška tradicionalnoj proizvodnji Livanjskog sira	R. Češka/CzDA	2015-2018.	396.667
21.	Povećanje kvalitete i kvantiteta mlijeka u Brčko Distriktu	R. Češka/CzDA	2016-2018.	487.733
22.	Podrška pripremama za planiranje i provedbu pilot projekta ruralnog razvoja u zajednici na području Livna (Kanton 10)	FAO/Mađarska	2016-2018.	460.000